

PRÒLEG:

El recinte fortificat de Puig Castellet a Lloret de Mar constitueix, sense cap mena de dubte, una construcció singular i única en el món ibèric català. En aquests moments en què s' està revisant tota l' arquitectura ibèrica catalana, hem d' agrair, de tot cor, al Servei d' Arqueologia de Girona que ens ofereixi les primícies dels resultats de les recerques que de fa uns anys realitza d' una manera metòdica i exemplar en aquest magnífic jaciment.

S' ha especulat sempre, sobre la situació dels nuclis ibèrics catalans en llocs alts, que es volia interpretar com la prova d' una certa inestabilitat deguda a causes diverses. Per a uns, la situació dels poblats en altures responia a situacions històriques variades. Així l' iberisme català representaria la implantació d' una població forana i el lloc dels poblats respondria a una necessitat i voluntat de domini sobre la població autòctona anterior, fet concret atribuït a les comarques marítimes catalanes. Que les síntesis " a la moda" dels moviments de pobles, i el coneixement de tants jaciments d' èpoques anteriors, fossin dels camps d' urnes, àdhuc més vells, que documentaven una certa densitat de poblament a les zones planes, semblava abonar-ho. També la novetat que representava la cultura material ibèrica, contribuïa a remarcar aquest caràcter suposadament exòtic. És més, certs indicis de les mateixes fonts literàries conservades varen portar a l' extrem d' encunyar la idea d' una progressió ibèrica de sud a nord fins a terres llunyanes, que ultrapassava la Catalunya Nord i que d' una manera incongruent derivava cap a l' oest fins la mateixa Aquitània. La semblança de certs costums dels aquitans amb pobles peninsulars s' interpretava com una prova concluent.

La crisi d' aquestes concepcions romàntiques en l' ambient historicista més recent va valorar, de fet, les poques dades de les fonts escrites referides concretament a moments en què els pobles catalans havien d' enfrontar-se amb perills externs com l' arribada dels gals del Pirineu, l' entrada en joc de cartaginesos i romans o els moviments dels cimbris. Es valorava el món ibèric com una unitat superimposada i a la defensiva, però, mancats de dades cronològiques precises, era difícil i arriscada una interpretació global. Avui no ens pot convèncer tanta imprecisió.

La cultura ibèrica a Catalunya és un procés de mig mil·lenni de durada i desconeixem si els tres moments esmentats de perills segurs, foren els únics que es produïren, i no cal dir que desconeixem totalment quines situacions d' ordre interior socio-polítiques pogueren haver-se produït a les nostres terres abans de la vinguda dels romans.

En una panoràmica d' aquesta incertesa és exigible un coneixement acurat de cada jaciment, de cada hàbitat ibèric, que permeti apropar-nos al coneixement real de l'esdevenir dels temps ibèrics, i avui tenim els elements suficients per obtenir aquest coneixement previ. La prova més clara és aquest llibre que tenim el goig de presentar.

Les excavacions de Puig Castellet començades fa quinze anys, han pres un ritme regular i intens sota la direcció d' Enriqueta Pons i el mecenatge del Municipi de Lloret de Mar. La voluntat i entusiasme, la fe i el nervi de la direcció és ben palesa en el magnífic equip d' estudiosos que ha fet possible la recuperació per a la nostra història d' aquest important nucli ibèric.

Del clos fortificat de Puig Castellet destaquem, en primer lloc, la seva unitat de concepció i realització: unitat de murs, adaptació perfecta a l' espai i torre de guaita que suggereix una funció molt més ampla que la pròpia defensa. La torre per exemple, si per una part és realment defensiva del clos -i ens ho demostra la intel·ligent solució de l' accés magníficament estudiat i descrit ací- més aviat ens parla d' una posició ofensiva i d' una finalitat de vigilància i protecció d' un ample territori, terra endins, on diversos poblats ibèrics poden fer la seva vida quotidiana amb la confiança de que cap esdeveniment important no els pot agafar de sorpresa. Per altra banda la seva situació d' invisibilitat del mar permetent-ne l'estricta vigilància no atreu directament un eventual estol enemic. En conjunt una situació admirable i tan perfecta creiem que pot respondre a un model pre-establert del que per ara, a Catalunya, no en coneixem cap altre.

En quant a l' espai interior, els resultats de les excavacions, malgrat ser inacabades, són exposats pels diversos autors d' una manera exhaustiva. Després de la història de les recerques, a la part segona, la distribució interior perifèrica hi és minuciosament estudiada. Aquesta distribució perifèrica interior, al nostre entendre hi és obligada pel mateix caràcter de la funció militar que, de bon grat, atribuiríem al Puig Castellet, més que a una influència de la casa hel·lenística. Aquesta respon, no ho oblidem a un nivell de benestar i comoditat que té antecedents llunyans i fins neolítics en terres mediterrànies en determinats moments.

En quant a les unitats interiors, descrites fins el més petit detall, presenten novetats importants. Les "cases", com ja observen els autors, malgrat que semblen respondre a una unitat de concepció, reuneixen dues tradicions estructurals diferents. Una llarga tradició catalana amb una nau única segmentada o no, i una altra amb doble nau interior. Sorpren una mica la gran diferència entre les diverses cases. Cal plantejar-se pel futur si les cases de doble nau responen a un fet purament eventual o a un exotisme i ressó de terres llunyanes. L' estudi de la distribució interior de les restes arqueològiques és modèlic.

La mateixa minuciositat veiem en l' estudi dels propis materials. L' exposició analítica de les terrisses fetes a mà amb l' aplicació de la metodologia estadística i la comparació amb els resultats de l' estudi de la terrissa feta a torn, local o importada, permeten arribar a conclusions

paral·leles i a establir la cronologia de Puig Castellet que, d' un moment imprecís al voltant de l' any -250 dura fins el -215, data possiblement excessivament concreta. Sorprenent és l' estudi dels fragments de quars recollits en les excavacions, materials d' origen local llevat d' una peça de silex o alguna quarsita. El lector sabrà valorar l' esforç dels autors i la voluntat de treure partit de la totalitat dels elements que poden contribuir al millor coneixement d' un jaciment. Creiem però sincerament en la dificultat d' aplicar el concepte d' indústria lítica tradicional a un material com aquest aparegut en un horitzó cultural ibèric.

En conjunt és aquest un llibre esplèndid. Uns resultats d' excavació entenedors que posen en valor un jaciment de primer ordre i que representa una esplèndida contribució a la bibliografia arqueològica catalana.

Joan MALUQUER DE MOTES.
Novembre de 1980.

